

OBRTNI VESTNIK

Državna licejska
knjižnica
Ljubljana

zidgo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«
izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . 48 K
polletno . . . 24 »
četrletno . . . 12 »
posamezna številka . . . 2 »

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Celju in
slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Dunajska cesta 20.

Cene inseratom:

Pri 1× objavi $\frac{1}{2}$ str. 1000 K
» » » $\frac{1}{4}$ » 500 »
» » » $\frac{1}{8}$ » 260 »
» » » $\frac{1}{16}$ » 140 »
» » » $\frac{1}{32}$ » 75 »

Pri 12kratni objavi 5% pri
24 kratni obj. 10% popusta

IV. letnik.

V Ljubljani, 15. decembra 1921.

Štev. 24.

Ob zaključku letošnjega letnika!

S pričujočo številko »Obrtnega vestnika« smo zaključili letošnji letnik.

V uredniškem in upravniskem oziru si ne moremo očitati, da nismo storili onega, kar nam je bilo v danih razmerah mogoče. List je prinašal razne informativne članke o splošnem obrtniškem vprašanju in sicer v organizacijskem kakor tudi v zgolj gospodarskem oziru. List je tudi prinašal poučne članke v upravnem oziru, in razne odredbe, ki se tičejo obrtniškega stanu. Nadalje je list opravljal tudi agitačne posle: prinašal je vabila na shode in važnejše seje posameznih strokovnih obrtniških društev in zvez in sklepe, storjene na teh sestankih, z eno besedo:

Uredništvo je zbiralo potreben material. Obrtni Vestnik je bil na razpolago vsem obrtnikom, ki so bili dobre volje poslužiti se ga. In tako ostane tudi v bodoče.

Le obžalujemo, da to delo, ki ga je list vse leto opravljal, še niso vsi naročniki honorirali. Samo 48 kron je stal list vse leto, vzlic dražjemu tisku.

Pa čujte! Od 2100 naročnikov je plačalo polno naročnino komaj 1200 naročnikov!

Ravno te dni pošiljamo v kuvertah položnice v svrhu vplačila zaostale naročnine in prosimo na tem mestu ponovno, naj nam naročniki, ki so list vse leto prejeli, to boro naročnino tudi pošljejo, ker mora upravnništvo tudi svoje račune poravnati!

Končujemo s pozivom in vabilom na sodelovanje vsega obrtništva!

Obenem voščimo vesele Božične praznike in srečno novo leto vsem naročnikom!

Uredništvo in upravnništvo Obrtnega Vestnika.

Obrtnik in davčno jamstvo.

Na shodu »Občeslovenskega obrtnega društva v Celju« z dne 27. novembra t. l. se je referiralo tudi o davčnem jamstvu. Dotični referat priobčimo tu in sicer v spopolnjeni obliki in z raznimi tabelami, ker je nujno, da so obrtniki tudi v tem, zelo važnem davčnem vprašanju dobro informirani.

Ker so davčna bremena vsak dan višja, je potrebno, da vsaka davčna stranka pozorno proučava davčne zakone. Posebno velja to za obrtnike! Tudi pri njih tvorijo davki bistven, ako ne pretežen del obratnih stroškov.

Ako obrtnik ne zasleduje davčno zakonodajo, dolete ga lahko velika bremena, katerih bi se drugače oprostil. Proučevanje davčne zakonodaje je potrebno iz sledečih vzrokov: Davčni zakoni vsebujejo razne davčne olajšave in ugodnosti. Deležen jih je le oni, ki jih uveljavi. Uradoma se ji namreč običajno ne vpoštevata.

Obrtnik more sodelovati pri odmeri davkov le tedaj, ako pozna dobro dotične davčne določbe. Ako pa obrtnik ne sodeluje pri pripravi davkov, se ga lahko preobdači. Kontrola glede pravilne odmere davščin zahteva tudi, da je obrtnik informiran o bistvenih davčnih določbah. Za obrtnike pa je važno vedeti, koliko bo znašalo njegovo davčno breme.

Le tedaj je možna pravilna kalkulacija o proizvodnih stroških.

Že iz tega je razvidno, da je proučevanje davčnih zakonov, posebno najnovejših, prepotrebno.

Posebno važen je finančni zakon za leto 1921, Uradni list št. 90. Vsebuje n. pr. sledeče važne davčne določbe. Ustanavlja davčne komisije, kar moramo obrtniki le pozdravljati. In to je popolnoma naravno. V davčnih komisijah sede naši voljeni zaupniki, ki imajo nalogo, da sodelujejo pri odmeri dohodnine in obrtnega davka.

Žal, da vsebuje označeni zakon pa tudi razna bremena, ki silno ogrožajo interese davkoplačevalcev. V mislih imamo opustitev davčnih plačilnih nalogov, dalje odpravo špecijskih pozivov, da naj se vložijo davčne napovedi, dalje skrčenje prizivnih rokov na 15 dni in konečno tudi še razširjenje davčnega jamstva delodajalcev.

Ker je ravno to vprašanje predmet današnjega shoda, se bomo ž njim obširneje pečali.

Davčno jamstvo obstoji v tem, da mora delodajalec poravnati na plače njegovih nameščencev odpdajoče davke iz svojega, ako ni te davke odbival nameščencem povodom izplačevanja mezd, plač itd.

Davčno jamstvo smo imeli tudi že doslej, a le v toliko, v kolikor je zadevalo uradnike. A začasni za-

kon za leto 1921., objavljen v »Uradnem listu« št. 90./240. z dne 2. avgusta t. l., razširja davčno jamstvo delodajalcev tudi na doslej oproščene slučaje.

Od objave zgoraj navedenega finančnega zakona, t. j. od 14. julija t. l., naprej jamči redoma delodajalec za vse davke, državne pribitke in doklade, ki odpadejo na plače, doklade itd. vseh njegovih nameščenec.

Delodajalec jamči torej:

a) za dohodnino, ki sestoji iz temeljnega zneska, 10 ali 15% ne samske doklade in 30 do 120% ne vojne doklade, dalje

b) za plačarino, za 70% ni enotni državni pribitek in za avtonomne doklade k plačarini in končno

c) za invalidski davek.

Vendar je pa obseg in način davčnega jamstva drugačen, ako gre za uradnike in zopet drugačen, ako gre za delavce.

Za uradnike in slične kategorije nameščenec je smatrati one, ki imajo stalno plačo, t. j. plačo, ki se izplačuje v nad štiritedenskih rokih.

Vse one plače, mezde, akorde, ki se izplačujejo v štiritedenskih ali pa še krajših rokih, je šteti v kategorijo nestalnih plač. Pri uradniških, torej stalnih plačah je postopati kakor doslej v zmislu §§ 233. do 237. zakona o osebnih davkih iz l. 1896. (drž. zak. št. 220.). Delodajalec odbiva pri mesečnem izplačevanju na plače odpadajoče davke, in sicer sorazmerno višini izplačila in davčnemu plačilnemu pozivu. Ako nima slednjega, odbiva po zadnjem prejetem davčnem plačilnem pozivu, dokler ne dobi novega. Ko dobi novega, naredi obračun, torej zravna odbitke z ozirom na prejeti predpis. Odbite davščine mora tekom 14 dni po preteku vsakega meseca odpremiti na oni davčni urad, kjer se njemu predpisuje dohodnina. Ako tega ne stori, ga zadenejo stroški izvršilnega postopanja, torej opominjevalni stroški (4 vin. od krone vsakega davčnega zaostanka) in pa 6% ne zamudne obresti. Delodajalec je zavezan k odbitku in odpremi davkov, ker se ti davki predpišejo le njemu. Od nameščenca se izterjajo le tedaj, ako ti davki pri delodajalcu niso izterljivi.

Nekoliko drugače je davčno jamstvo pri nestalnih plačah. Davki, ki odpadejo na te plače, mezde, se predpišejo nameščenec. Delodajalec plača te davke le tedaj, ako niso izterljivi pri uslužbencu. Da se delodajalec pravočasno krije, je pooblaščen, da na mezdo, plačo, akorde itd. odpadajoče davke sorazmerno dobiva pri izplačilu. Od davčnega jamstva so delodajalci le tedaj oproščeni, ako je nameščenec pri njih zaposlen manj ali kvečjemu en mesec. Pobrane zneske morajo izročiti s posebnim izkazom v dveh izvodih najkasneje 14 dni po preteku vsakega četrtletja. Izkazi naj vsebujejo poleg odbitega zneska še označbo nameščenca, kateremu se je davke odbilo.

Odpadajoče davke mora delodajalec sam šele preračunati, in sicer tako, kakor da bi imel nameščenec le plačo. Za davke, ki odpadejo na kake druge dohodne vire torej delodajalec ne jamči.

Davčno jamstvo se pri nestalnih nameščenecih uveljavi le v slučaju neizterljivosti pri nameščenecih potom »jamstvenega naloga«. Delodajalec se lahko pritoži proti temu, a le glede okolišnosti, ki utemeljujejo davčno jamstvo, ne pa proti višini davka.

To je vsebina določb finančnega zakona za leto

1921. glede davčnega jamstva pri plačah, ki se izplačujejo k večjemu štiritedenskih plačilnih rokih

Ker delodajalec pri nestalnih plačah ne dobi nikakih plačilnih nalogov o višini odbitljivih davkov, ampak mora te šele sam ugotoviti, je nujno, da pozna dotične davčne priredbene predpise. Ti so:

Odmerno podlago za dohodnino in plačarino tvori celoletna plača, mezda z vsemi dokladami (bodi v gotovini ali pa v naturalijah), reducirana po tem-le ključu:

Ako nima zas. nameščenec let. prejemkov več od

7.500 din. =	30.000 K,	je obdavčljivih le	50%,
11.250 din. =	45.000 K,	je obdavčljivih le	60%,
15.000 din. =	60.000 K,	je obdavčljivih le	70%,
20.000 din. =	80.000 K,	je obdavčljivih le	80%,
25.000 din. =	100.000 K,	je obdavčljivih le	90%.

Službeni in mezdni prejemki nad 100.000 K so v svoji celoti obdavčljivi.

Primer: Ako znaša celotna plača 42.000 K, znaša obdavčljiva odmerena podlaga le 25.200 K, ostanek 16.800 K je neobdavčljiv.

Ko smo to ugotovili, moremo šele odmeriti odbitljive davke.

Dohodnina se odmeri le tedaj, ako znaša odmerena podlaga (torej pri zasebnih nameščenecih reducirana plača, mezda itd., glej zgoraj) za davčno leto 1921. več kot 10.000 K.

Primer: Ako ima nameščenec letne plače le 19.000 K, znašajo reducirani službeni prejemki le 9.500 K. Ta nameščenec je torej davka prost. Tudi delodajalec ne jamči zanj.

Dohodnina sestoji iz temeljnega zneska, 10, oziroma 15% ne samske doklade in pa iz 30 do 120% ne samske doklade in pa iz 30 do 120% ne vojne doklade.

Vdovci z enim otrokom in poročeni, ki preživljajo le soprogo, plačajo 10% ne samsko doklado. — Vdovci z dvema otrokoma, dalje poročeni, ki imajo poleg žene še enega otroka, so prosti samske doklade. (Dalje prihod.)

Ivan Bizjak:

Obrtništvo in obrtno nadzorništvo.

V zadnjem času je strašila po Celju in okolici neka starejša gospodična, ki se je imenovala obrtna nadzornica. Začudi se človek nad slučaji novejšega časa. Uradnica, ki je baje bila tobačna delavka, naj nepristransko sama razsodi o nedostatkih v posameznih obratih! Kakor so iz vseh krajev, posebno od krojačic, prišle pritožbe, je ta »nadzornica« z njimi jako strogo, skoraj bi rekli, arogantno postopala, dostikrat zahtevala nedosegljive stvari, sklicevaje se na obrtni red. Tako je naprimer v nekem podjetju zahtevala izkaz osobja. Ko ji je podjetnik pokazal tozadevno popisano polo, je rekla: to ne zadostuje, mora biti vezana knjiga.

Dalje je zahtevala za osobje garderobo z omarami in ključem za vsakega zaposlenega posebej, kar je v itak pičlih prostorih neizvedljivo. Poizvedovala je dalje o višini zaslužka, kar je itak iz tarife razvidno; zadrževala je osobje z merjenjem delavnice, vohala po straniščih itd. Pri drugih zopet je raziskovala

po spalnicah in napovedovala, kaj morajo dobiti učenke vse za hrano.

Vse to seveda brez vsake prideljene priče. Sedaj celo slišimo, da je obrtnemu nadzorništvu dana oblast, da lahko na svojo pest kaznuje obrtništvo.

Vprašam, ali si bo pustilo obrtništvo kratkomalo brez ugovora vse to dopasti? Ali ne bi bila dolžnost obrtnega nadzorništva, pritegniti k reviziji obratov tudi obrtnega zastopnika, ki bi stvar po praktični izkušnji presodil in dal nasvete? Vsekakor se ne more od malega obrtnika, ki vendar ni bogat, zahtevati po predpisih urejenega obrata. Ako se pa hoče to na vsak način zahtevati, naj se mu pa da od države že obljubljeni brezobrestni kredit. Dokler pa država tega storiti ne more, pa naj puste obrtništvo v miru z nepotrebnimi šikanami. Če mu ne morejo pomagati do zahtevanega moderniziranja obratov, mučiti ga — mislim — kot dobrega državljana nimajo pravice.

Naloga državne zaščite dece.

(Po socialnem Preporodjaju, službenem organu ministrstva soc. politike.)

Državna zaščita dece je nova ustanova. Nastala je pod pritiskom okolnosti. Njeno potrebo so izzvale posledice svetovne vojne. Zelo veliko število dece je ostalo brez prirodnih zaščitnikov-roditeljev. Zato se je država — velika obitelj — sama obrnila za te sirote s posebno inštitucijo. Ustanovil se je poseben oddelek ministrstva za socialno politiko, ki se ima brigati za osirotelo deco. V naslednjem hočemo pokazati, kakšna je zadača »Državne zaščite dece i mladeži«.

Po prirodnih in družabnih zakonih so dolžni starši skrbeti za vzrejo, vzgojo in izobrazbo svojih otrok. Oni so naravni zaščitniki dece.

Toda dogaja se celo v normalnih časih, še mnogo bolj pa v nenormalnih družabnih prilikah, da pojedina deca iz ali onih vzrokov ostane brez roditeljev, svojih prirodnih zaščitnikov. Kdo naj sprejme ulogo zaščitnika tej deci? Naravno družba, njihova okolica. A ker je malo slučajev, da se kdo sam pobriga za osirotelo deco, in ker je v takih slučajih možna tudi zloraba, zato je nujno potreben faktor, ki v imenu družbe prevzame ulogo preminulih roditeljev. Ta faktor je država kot predstavnik dotične družbe. To je prva in najvažnejša naloga Državne zaščite dece. Te dolžnosti pa ne prevzema zgolj iz dolžnosti kot državna inštitucija, temveč tudi iz humanih in akcijskih ozirov.

V čem obstoji vloga roditeljev? Roditelji morajo svoji deci preskrbeti dovolj zdrave hrane, dobro odejo in obutev, udobno in zdravo stanovanje ter pravilno vzgojo in primerno izobrazbo.

Kedaj prične roditeljska skrb? Od dne, ko se ugotovi, da je proces spočetja završen, pa do dne, ko neha profesionalna izobrazba.

V isti meri in za isto dobo mora tudi državna zaščita sprejeti roditeljsko vlogo. Ona ne sme delati izjem, ne sme samovoljno postaviti mej. Oboje bi bilo na škodo dotičnega gojenca in družbe, ki ji pripada.

Ali kakor roditelji ne morejo vršiti svojih dolžnosti napram deci v vsakem oziru, marveč jih morajo mnogokrat poveriti drugim osebam in ustanovam, tako tudi državna zaščita.

Katere so te dolžnosti? Ako dete oboli, se odda zdravniku ali bolnici v lečenje. Ravnotako so vse težkoče v nosečnosti žene in porodne težave stvar zdravnikova, dočim je negovanje in normalni razvoj zarodka (embrija) naloga roditeljev.

Pomoč siromašnim ženam v nosečnosti, zaščita pred čezurnim delom in pomoč pri porodu so naloga državne zaščite. Vse ustanove za negovanje in vzgojo dece, počenši od zibelke, so ustanove državne zaščite, dočim so bolnice, porodnišnice in sanatoriji ustanove sanitete.

Dete je pod izključno rodbinsko vzgojo do 6. leta, ko nastopi možnost in potreba šolske vzgoje in izobrazbe. Po dovršeni osnovni šoli je treba odrediti profesionalno izobrazbo. Tu odločajo stariši po otrokovih zmožnostih in nagnjenjih. Ravnotako mora tudi državna zaščita voditi točno evidenco o zmožnostih in nagnjenjih, da jim na podlagi tega odredi primerno profesionalno izobrazbo. Pogoji za strokovno izobrazbo pa morajo biti povoljni. Ne sme se jim nuditi n. pr. izobrazba za stroko, ki pojema, ali ki je preobložena z delovnimi močmi. Državna zaščita pa se mora še nadalje brigati za pravičen razvoj in uspešno izobraževanje svojega varovanca tako dolgo, dokler ni usposobljen za samostojno življenje. V katerem letu je to? To je nemogoče odrediti, ker zavisi od stroke, za katero se gojenec pripravlja, in od njegove razvitosti in njegovih sposobnosti. Zato se ne da fiksirati starost, ko neha državna zaščita, in vzeti kot nekaj absolutnega.

Državna zaščita mora čuvati materijalne interese osirotele dece in obvarovati njeno morebitno imovino pred uničevanjem.

Dosedaj smo govorili le o osiroteli deci. Toda državna zaščita mora često priskočiti na pomoč tudi tam, kjer živita oba ali samo eden izmed roditeljev, pa ne moreta nuditi deci dovolj življenjskih pogojev. Razventega v slučaju bolezni, nemoralnega življenja, pijanstva itd. starišev mora državna zaščita spasiti deco bede in fizične, umstvene in moralne propasti. Država mora v takih slučajih intervenirati, da brani interese družbe. To nalogo ima državna zaščita kot socialna ustanova.

Posebno pažnjo mora državna zaščita posvečati posebnim vrsti dece. To so otroci s prirojenimi ali zadobljenimi defekti. Vsa ta deca: slepci in gluhozi, hromi in pohabljeni, slaboumni in moralno izprijeni, so veliko breme za roditelje in družbo. Državna zaščita mora tukaj priskočiti na pomoč roditeljem in zbrati neobgledeno deco v posebne zavode, da jim nudi primerno negovanje, vzgojo in izobrazbo. Na ta način vrši humano in socialno dolžnost, ker na eni strani reši stariše neznosne skrbi in jim olajša brigo za ostalo deco, na drugi strani pa spasi deco maltretiranja, slabe in pogresene vzgoje ter zlorabe, jih skuša asposobiti za koristne člane družbe, ali če v tem vendar ne uspe, jim vsaj nudi krov, pod katerim žive pod istimi pogoji.

Roditelji so najboljši vzgojitelji in zaščitniki svoje dece, ker čutijo največ ljubezni napram njim in goje za nje najboljše želje. Kljub temu pa roditelji niso v stanju, da preprečijo slabe vzgojne vplive na deco, kakor to tudi ni mogoče šoli tudi spričo najvestnejšega dela učiteljstva, a še mnogo manj delavnici in sploh javnim napravam, v katerih se nahaja naša mladina. Dom vpliva na deco, dokler je v hiši, šola,

dokler je v šoli. Izven doma in izven šole je deca prepuščena sama sebi in onemu, ki jih sreča. Koliko je faktorjev, ki sejejo pod najlepšimi formami razuzdanost in utrujejo srea mladini. Vsi ti zunanji činitelji so tako jaki, da često, često nadkriljujejo moč doma in šole. Državna zaščita kot kolektivni roditelj, ima pregled vseh dečjih razmer. Ona mora proučavati vse vplive na deco in najti sredstva, da odklanja kvarne in podpira koristne vplive. Svojo zadačo v tem pogledu more državna zaščita jedva vršiti, ker manjkajo potrebni zakonski predpisi o zaščiti dece.

Po dosedanjih razmotrivanjih je naloga državne zaščite dece:

1. da prevzame vlogo roditeljev in se briga za razvitek, pravilno vzgojo in koristno izobrazbo popolnoma ali napol osirotele dece, ter dece, ki ji je ogrožen pravilen razvoj iz kateregasilodi vzroka;
2. da sprejme vlogo roditeljev pri telesno, umstveno ali moralno nenormalno razviti deci;
3. da upravno ščiti imovino;
4. da ščiti mladino pred pogubnimi vplivi izven doma in šole.

Razvoj obratov v Sloveniji.

Ministrstvo socijalne politike je izdalo letno poročilo o poslovanju obrtnih nadzorništev tekom leta 1920. Organizacija inspekcije rada širom države v tem letu še ni bila popolnoma provedena. Za Slovenijo je do septembra meseca 1920 obstojalo le obrtno nadzorništvo v Ljubljani, dokler se ni ustanovila za Celje, Konjice, Slov. Gradec in Brežice inspekcija rada v Celju. Tudi Maribor naj dobi svojo inspekcijo, toda leta 1920 je spadal še pod ljubljansko.

Letno poročilo je pa kljub še nedovršeni organizaciji inspekcij rada zelo interesantne in to ne samo za socijalnega politika, temveč tudi za podjetnika. S časom utegne postati to letno poročilo lepa in pregledna knjiga vsakoletnih naporov in uspehov našega podjetništva.

Iz poročila za leto 1920 ljubljanskega obrtnega nadzorništva posnemamo nekatere odstavke.

V poslovnem letu 1920 se je ustanovilo razmeroma veliko število industrijskih tvrdk, ki so zgradile oziroma uredile obrate in tovarne za izdelavo izdelkov, katere smo morali doslej uvažati iz inozemstva.

Nastalo je v kratki dobi precejšnje število popolnoma novih obratov srednje velikosti in tudi nekaj velikih tovarn, ki deloma že obratujejo, deloma pa stoje še v stanju gradnje. Na prvem mestu stoji lesna industrija s 46 in živilna industrija z 48 novimi obrati; med zadnjimi je pač največje število malih obratov, medtem, ko predstavlja kovinska in strojna industrija s 25 novimi in 7 preurejenimi obrati prav izdaten napredek. Značilno je tudi število usnjaren, katerih je novih in preurejenih v celoti 21, in število električnih central, ki so dasiravno po večini samo med 10—100 k. s., vsekakor važnega gospodarskega pomena.

Podrobnejše podatke nekaterih odobrenih novih, oziroma preurejenih ali razširjenih obratov nam daje sedeči pregled:

Opekarne	2	—	—
Lončarne	1	—	—
Steklarne	—	—	1
Tovarna cementnih plošč	1	—	—

Kovinske livarne	2	—	1
Strugarne za kovine	1	—	—
Tovarne za kovinske izdelke in kovačnice	13	—	—
Tovarne za ključav. izdelke in ključavniški obrati	6	—	2
Obrati za strojno in meh. ključavničarstvo	1	—	3
Tovarna za izdelovanje pil	1	—	—
Strojnomicarski obrati	6	—	1
Parne žage	9	—	—
Vodne žage	19	1	—
Tovarne za lesene klince in kopita	2	—	—
Tovarne gumijevih izdelkov	1	—	—
Usnjarne	11	1	9
Pletilnice	1	—	—
Barvarije	1	—	—
Vrvarne	1	—	—
Tovarne za čevlje	—	1	—
Slamnikarski obrati	—	1	—
Tovarne za celulozo	—	—	1
Tovarne za kartonažo	1	—	—
Tovarne za papir	1	1	1
Mlini na vodo	15	5	1
Mlini na paro	1	—	—
Prekajevalnice	8	—	—
Tovarne za izdelov. klobas in konzerv	1	—	—
Tovarne za cikorijo	1	1	1
Tovarne za barve in olja	—	1	—
Tovarne za milo in parfume	1	1	2
Čresljarne	—	—	1
Tovarne za brikete	1	—	—
Tovarne za čistilne praške	1	—	1
Tovarne za klej	—	—	2
Žveplarne	2	—	—
Litografije	1	—	—
Električne centrale in omrežja	9	2	4

Nova podjetja in obrati po večini niso bili urejeni v novih gradbah, ampak so v to svrhu v velikem številu porabili že obstoječa poslopja v delno preurejenih in prezidavo ter je bila temu primerna tudi strojna oprema, ki izvira po večini iz zvojnih, oziroma opuščenih avstrijskih obratov, kar se je opazilo tudi v velikih primerih preurejenih, oziroma razširjenih obratov.

Nove primerne zgradbe se je zgradilo samo pri nekaterih večjih novih in razširjenih obstoječih tovarn, pri večini parnih žag in lesnih industrij sploh, kakor pri turbinskih napravah in električnih centralah; sicer se je pa v obče preurejalo obstoječe zgradbe za nove ali tudi že obstoječe obrate po jako nedostatnih načrtih ali pa tudi sploh brez načrtov, kateri so bili potem samo v svrhu oblastnega komisijonelnega postopanja naknadno po stavbi prav površno ali pa po večini nestrokovno izvršeni.

Tekom leta 1920 je dobilo odobrenje 184 novih podjetij, oziroma obratov in da se je istočasno preuredilo oziroma razširilo 50 obratov. Ponovno odobrenje je dobilo 21 starih obratov, kateri so doslej stali skozi dalj časa izven obrata ali so prešli v nove roke in bili pri tej priliki zopet v rabno stanje postavljeni; med tem, ko je bilo odobrenje v petih slučajih odklonjeno in sicer za 2 lesni skladišči, 1 konjašnico, 1 vodno žago na turbini in opekarno; v vseh slučajih v glavnem iz javnih ozirov.

Specifični pojav zadnjih let je tudi splošno preziranje zakonskih predpisov obrtnega reda; našlo se je

obilno obratov, ki so brez vsakega dovoljenja ali odobrenja obrate uredili in z obratovanjem pričeli. Treba je bilo v mnogih slučajih na protizakonito postopanje opozoriti in v nekaterih tudi iz varnostnih ozirav obrat do komisijanskega ogleda potom okrajnih glavarstev ustaviti. Ugotovilo se je samo v Ljubljani 12 obrtnikov, ki niso imeli obrtnega lista; koliko je takih po deželi in v drugih mestih, se bo ugotovilo šele prihodnja leta.

Priznati je pa tudi treba, da je stala vsaka gradnja tako visoke vsote, da večine podjetij in obratov najbrže ne bi nastalo, ako ne bi nadzorovalne oblasti izdatno reducirale sicer predpisane zahteve in tudi z brezprimerno uvidevnostjo priznale sedanje težkoče v nabavi modernih notranjih naprav. Da se pa samo delno odgovarjajočim napravam in obratom ne prizna definitivum, odobrilo se je iste v marsikaterih primerih samo kot provizorne, za čas 3—5 let, ter je tudi obrtno nadzorništvo odgodilo izvršitev marsikaterih predpisov na poznejši čas.

Od novo ustanovljenih električnih central je posebno omeniti veliko hidrotehnično centralo na Dravi s 40.000 k. m., katera je zgrajena po najmodernejših vidikih. Z zadoščenjem se mora zabeležiti, da je podjetje ustvarilo ta obrat tudi glede varnostnih in higienskih naprav v resnici vzorno. Električni aparati so vsi avtomatično delujoči, vse hidrotehnične naprave so urejene z vsemi potrebnimi varnostnimi napravami, električnimi pogoni, električnim grejanjem. Razsvetljava je v vseh prostorih vzorna, ventilacija brze ugovor in naprave za odvajanje prenapetosti so predpisane.

Pri instalacijah električnih naprav in razsvetljave se še vedno opazuje pomanjkljivost, ker izvršujejo še vedno po nekaterih krajih taka dela nestrokovnjaki, ki nimajo za to ne primerne izkušnje in seveda tudi ne koncesije. V nekem večjem kraju je načelnik električne zadrage, ki ni imel nikakoršnega strokovnega znanja, na lastno pest izvrševal instalacije pri zadržarjih s 4 do 6 navadnimi dninarji.

Pri drugi zadrugi je bil uslužben obratovodja brez strokovne izkušnje, ki ej seveda izvrševal tudi instalacije. Stroga opozoritev v uradnem listu l. 1919 je imela vsekakor precej uspeha, ker ni več slišati toliko pritožb.

V splošnem je bil gospodarski položaj leta 1920 izdatno boljši nego prejšnje leto, ker so vse panoge industrije in obrti zopet oživele; toda do normalnega in stalnega ni prišlo; nasprotno so pa iz različnih razlogov stopile gotove industrije v težavni položaj, kateri je primoral podjetja skrbeti stalež delavstva.

Oživele so deloma stavbinske in nje sorodne industrije, v kolikor so bile v zvezi z gradnjo novih tvornic, med tem, ko se vsled visokih cen stavbenega materiala gradnja stanovanjskih stavb še ni pričela, ter se je tozadevno gradilo skoraj izključno samo pod pritiskom vladnih naredb.

Tekstilna industrija, ki je leta 1919 tudi popolnoma počivala, pričela je v teku drugega polletja z obratovanjem v skrbnem obsegu; na novo je pričela industrija gumijevih izdelkov z ustanovitvijo enega podjetja. Pomnožila se je prav izdatno kovinska industrija z novimi podjetji srednje velikosti za izdelovanje različnih kovinskih izdelkov; dočim je veleindustrija železa in jekla stala v znamenju stagnacije, vsled pomanjkanja primerne premoga, oziroma koks in surovega železa, kar je izviralo iz valutarnih,

prometnih, carinskih in drugih težkoč; na dveh krajih je celo pomanjkanje delavskih stanovanj bila tudi delna ovira zopetnega oživljenja nekaterih obratov. Vsled veliko cenejših inozemskih strojnih žebeljev se je skoraj ves ročni obrat domače industrije v Kropi ustavil, ker izdelke niti s 40% izgubo ni bilo mogoče prodati.

Nekateri na eksportne izdelke urejeni obrati so skrbili produkcijo vsled izvoznih težkoč; delavstvo se je deloma zaposlilo z zasilnim delom, in tako tudi v prej omenjeni železni veleindustriji, da je podjetjem ostalo vsaj jedro kvalificiranega delavstva pri rokah, ki bi sicer drugje iskalo zaslužka.

Tudi kožarska industrija je stala od leta 1919 naprej v stalni stagnaciji, vsled pomanjkanja težkih surovih kož; dočim se poskus predelave drobnih kož ni obnesel. Usnjarska industrija je bila samo 12 do 15% normalnega obratovanja zaposlena. Vsled preplavljenja države z inozemskimi izdelki, oziroma vsled pomanjkanja usnja v prvem polletju je stala tudi čevljarska industrija v popolni stagnaciji ter je prišlo do ponovnega reduciranja obratov, ker so se prenapolnila skladišča vsled pomanjkanja naročil.

Lesna industrija, ki je dobavila rezano blago za izvoz, je padla vsled valutarnih razmer in pomanjkanja vagonov leta 1920 v težko krizo, iz katere se le polagoma vzravna ter je bila k večjem s 15% zaposlena.

V tesni zvezi s položajem posamezne industrije je bil seveda gmotni položaj prizadetega delavstva, ki je stalo vsled skrbenja zaslužka na eni strani in rastočih cen živil na drugi strani v stalni gospodarski krizi, ki je imela za posledice ponavljajoča se mezdana gibanja. Brezposelnost je bila najbolj občutna v kovinski in lesni industriji, v splošnem pa med nižje kvalificiranim delavstvom. Ostale industrije, kakor: strojna, oblačilna, papirna, živilna in grafična so bila v polnem obratu in tudi krmarstvo, trgovstvo in transportna podjetja; dočim je kemiška industrija vsled izvoznih težkoč padala v vedno težji položaj.

Davčno jamstvo službodajalcev.

Finančna zakonodaja je finančnim zakonom za leto 1921 (»Uradni List« št. 90/240, z dne 2. avgusta 1921) bistveno razširila davčno jamstvo službodajalcev. Podjetnik jamči sedaj de facto skoro v vseh primerih za one davke, ki odpadejo na službene in mezdne prejemke njegovih uslužbencev. Od jamstva izvzeti so le še tisti primeri, v katerih gre za nameščence, katerim se izplačujejo službeni prejemki v manj ali pa le v 4-tedenskih rokih, in tudi v tem primeru le, ako so dotični uslužbenci manj kakor en mesec zaposleni pri kakem gospodarju. Vendar je jamstvo različno pri stalnih službenih prejemkih in zopet različno ako gre le za spremenljive službene oziroma mezdne prejemke.

Ker je celo davčno vprašanje precej zamotano, podamo v sledečem pregledu predmetnih zakonitih določb.

Predvsem poudariti, da imamo davčnopravno dvojje vrst obdavčljivih službenih, oziroma mezdnih prejemkov.

Zakon o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220, odnosno cesarska naredba z dne 8.

julija 1898, drž. zak. št. 120, razlikuje namreč: a) stalne službene in mezne prejemke, t. j. v obče take prejemke, ki se nameščencem izplačujejo v daljših kakor štiritedenskih rokih in

b) spremenljive službene in mezne prejemke, ki se izplačujejo le v štiritedenskih ali pa še v krajših izplačilnih rokih.

Z ozirom na to davčnopravno razlikovanje službenih oziroma meznih prejemkov imamo tudi dvoje različnih vrst davčnega jamstva. V prvem slučaju, t. j. pri stalnih prejemkih temelji jamstvo na § 234, zakona o osebnih davkih. Službodajalec mora po tej določbi ob vsakokratnem izplačilu svojemu nameščencu odbiti one davke, katere mu naznani davčno oblastvo. Ako je davčna oblast z odmero na zastanku, mu je odbiti davke začasno po višini zadnjega davčnega predpisa. Ko dobi podjetnik tekočo oziroma zaostalo davčno odmero, naredi davčni obračun s svojim nameščencem. Ako podjetnik davčnega predpisa še sploh ni dobil, mora sam preračnati odbitne davke. Obračun se izvrši potem, ko mu dostavi davčno oblastvo davčni predpis. Odbite davke je redoma 14 dni po končanem mesecu odpremiti na pristojni davčni urad, t. j. na urad, pri katerem plačuje svojo dohodnino.

Dohodnino, ki odpade na stalne prejemke nameščencev, se pri davčnem uradu predpiše le na konto službodajalca. Nameščencu se ta del dohodnine po davčnem uradu splošno ne predpiše. Dohodnina in plačarina je torej v teh slučajih osebna terjatev napram podjetniku. Ako želi podjetnik, da se ga glede teh davkov razbremeni, n. pr. radi tega, ker je dotični uslužbenec izstopil iz njegove službe, mora obvestiti davčno oblast. Ako tega ne stori, ali pa, če izstop prepozno naznani, se razbremenitev v obče ne dovoli.

Pri prvačasni odglasitvi se za ostanek na dohodnini, t. j. za davčni prepis od dneva izstopa, nadalje obremeni ali nameščenec sam ali pa že novi službodajalec, če je ta davčni oblasti že znan.

Vse to velja za stalne službene oziroma mezne prejemke.

Nekoliko drugačno je pa davčno jamstvo, ako gre za nestalne, (spremenljive) službene in mezne prejemke, ki se nameščencem izplačujejo v štiritedenskih ali pa še krajših izplačilnih rokih. Za takovrstna izplačila doslej, t. j. do izdaje finančnega zakona za l. 1921, podjetnik ni jamčil, ker ga je tega oproščala ces. naredba z dne 8. julija 1898, drž. zak. št. 120. Nov finančni zakon razteguje davčno jamstvo gospodarja tudi na te slučaje. Dotična določba se namreč glasi:

»Oni službodajalci, ki po cesarski naredbi z dne 8. julija 1898, drž. zak. št. 120, niso dolžni pobirati davek z odbitkom od službenih prejemkov svojih nameščencev, jamčijo od dne, ko se objavi ta odredba, da vplačajo na te prejemke odpadajočo dohodnino in plačarino, ako je nameščenec pri njih zaposlen dalje kot en meec dni. Pooblaščen so, da od prejemkov pobirajo davek ob izplačilu. Pobrane zneske morajo izročiti s posebnim izkazom najkasneje 14 dni po preteku vsakega četrtletja. Drugače sme davčno oblastvo uveljaviti jamstvo službodajalčeve, ako bi se davek ne mogel izterjati od nameščenca«.

Že iz tega besedila je razvidno, da je davčno jamstvo pri spremenljivih službenih prejemkih precej drugačno kakor pa ono jamstvo, katerega smo popreje obravnavali.

Dohodnina in plačarina, ki odpade na spremenljive službene prejemke se predpiše tu predvsem name-

ščencem. Davčni konto gospodarja se prvotno nič ne obremeni. Šele tedaj, ako nameščenec noče ali ne more plačati navedenih davkov, uveljavi davčna oblast jamstvo gospodarja in mu predpiše oni del zaostalih davkov, ki odpade sorazmerno na dobo službovanja pri dotičnem gospodarju. Da se pa razbremeni podjetnike, se ga pa po ravnokar navedeni zakoniti določbi pooblašča, da sme ob vsakokratnem izplačilu pobirati davek, t. j. dohodnino in plačarino z državnim pribitkom in avtonomnimi dokladi.

Davčno jamstvo službodajalca v prvem slučaju je torej izvirno, v drugem primeru pa subsidijarno.

Konečno nam je še omeniti, da novi finančni zakon za leto 1921 nič ne omenja invalidskega davka. Nastalo bi vprašanje, ali jamči gospodar tudi za odpadajoči invalidski davek. Naše mnenje je, da podjetnik jamči tudi za ta davek.

Iz organizacij.

Prihodnji teden bomo začeli razpošiljati Obrtni koledar po poštnem povzetju 7 dinarjev. Ne vračajte ga, ker je koledarče ks tako vsebino, kakor jo ima letos, prepotrebna priročna knjiga za vsakogar, ki se šteje, da je obrtnik. Vsebino glej v inseratu!

• Upravništvo Obrtnega koledarja v Ljubljani.

Zborovanje obrtnikov v Celju.

V nedeljo, dne 27. novembra t. l. se je vršil v »Narodnem domu« v Celju shod obrtnikov, ki ga je sklicalo »Občeslovensko obrtno društvo«. Shoda so se udeležili tudi zastopniki obrtništva iz Maribora, Ormoža in Vranskega.

Prvi govornik g. finančni tajnik Mozetič iz Ljubljane je povdarjal, kako važno je za vsakega obrtnika, zasledovanje davčnih predpisov, na kar nam je poljudno in obširno obrazložil posebno one davke uslužbencev, za katere jamči delodajalec. Iz njegovih izvajanj je bilo povzeti, da je pravilno preračunavanje teh davkov zelo komplicirano in za delodajalca-obrtnika naravnost neizvedljivo, vsled česar bo končno oškodovan zopet le obrtnik.

G. obrtni nadzornik I. Založnik nam je podal zgodovino bolniških blagajn v splošnem in njih razvoj v Sloveniji v zadnjih treh letih. Posebno pa je podrobno obrazložil z ozirom na obrtniški stan dobre strani novega bolniškega zavarovanja, ki je združeno z nezgodnim zavarovanjem.

O zahtevi svobode dela je jedrnat poročal društveni predsednik g. Rebek, utemeljujoč zahteve glede svobode dela s tem, da je osemurni delavni čas v kvar delodajalcem, delojemalcem in z ozirom na mali proizvod splošnosti, torej državi sami.

Po daljši debati so se glede vseh treh točk sprejele resolucije, ki jih priobčimo na drugem mestu. Zanimanje, s katerim so navzoči sledili predavanjem govornikom in živahna vsestranska debata nam je pokazala, da se obrtniki živo zanimajo za dobrobit in povzdigo svojega stanu, in da jim je le prerediti dana prilika, da bi se od strani strokovnjakov v njihovi navzočnosti razpravljale obče koristne obrtniške zadeve. Želeti bi bilo, da se slična predavanja vrše večkrat, pa tudi to, da se celjsko in bližje obrtništvo takih prireditvev udeležuje mnogoštevilnejše in točno. Mučno je, če pridejo predavatelji ob določenem času, pa morajo čakati celo uro na — poslušalce.

Resolucije

sprejete na shodu obrtnikov dne 27. novembra 1921 v Ceju:

1. Finančni zakon za leto 1921, »Ur. list« št. 90, razširja davčno jamstvo delodajalcev tudi na slučaje, ako gre za nestalne plače, torej za nameščence, ki imajo dnevno, tedensko, polmesečno ali kvečjemu 4-tedensko plačo. Ker se s tem jamstvom naprtujejo dejansko le delodajalcem nova davčna bremena, dasi ravno je posebno obrtniški stan davčno preobremenjen, ker nadalje davčno jamstvo zahteva tudi podrobno znanje davčne zakonodaje, ki v sedanjih razmerah ni možno pri davčnih strankah, se finančna uprava naproša, da davčno jamstvo v zmislu finančnega zakona za leto 1921 čim prej ukine in vpostavi poprejšnje stanje.

2. Izrekamo ministrstvu za socialno politiko priznanje in zahvalo za njegove dosedanje ukrepe glede ljubljanske okr. bolniške blagajne in mariborskega bolniško-zavarovalnega okoliša in prosimo, da vztraja na sedanji poti in prepreči vnaprej vsak namen izkoriščanja tako važne institucije v strankarske namene, kar bo le delavstvu v korist in kar bo možno le takrat, če bodo delodajalci, ki plačujejo prispevke za nezgodno zavarovanje v celoti, za bolniško zavarovanje pa polovico, tedaj pravilno $\frac{3}{4}$ vseh prispevkov, imeli v upravi temu primerno zastopstvo. Zahtevamo obenem, da se po uvedbi novega bolniško-zavarovalnega zakona osnuje okrožni urad za zavarovanje delavstva tudi za celjsko okrožje, katero zaposluje ogromno število zavarovanju podvrženih nameščencev.

3. Nikdar ne moremo soglašati s tem, da bi se delavcu, ki je voljan delati in je več kakor osem ur dnevnega dela zmožen, delo prepovedalo. Če bi se takšen predpis hotel dosledno izvajati, bi bila mala obrt v kratkem času uničena. Zahtevamo svobodo dela in odpravo predpisov o osemurnem delavniku za malo, srednjo in sezijsko obrt v zmislu tozadevne resolucije iz leta 1919 in 1920.

Razpisi.

Nabava denaturirane soli za industrijska podjetja in obrtnike. Na mnoga vprašanja glede nabavljanja industrijske soli; sporoča trgovska in obrtniška zbornica vsem interesiranim podjetjem, da je prošnje za dodelitev industrijske soli nasloviti na pokrajinsko drekcijo monopolne uprave v Ljubljani, stovarište soli. V prošnji je navesti svrhu uporabe in povprečna mesečna množina. Monopolna uprava obvešča prosilce, kdaj in kje lahko dvignejo nakazano sol. Večjim podjetjem, ki rabijo cele vagonске tovore soli, se dostavlja sol direktno po železnici iz tovarnen v Kreki. Cena znaša 55 par za 1 kg.

Ustanove za obrtnike in vdove obrtnikov. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani razpisuje za leto 1921: a) osemnajst ustanov (8 po 150 K in 10 po 60 K) za onemogle uboge obrtnike vojvodine Kranjske; b) štirinajst ustanov (4 po 150 K in 10 po 60 K) za onemogle uboge obrtnike in trgovce vojvodine Kranjske; c) pet ustanov po 120 K za onemogle uboge vdove kranjskih obrtnikov ter d) pet ustanov po 60 K za onemogle uboge vdove kranjskih obrtnikov in trgovcev. — Prošnje naj se pošljejo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani d o 18. decembra 1921. Priloži naj se jim odobčinskega in župnijskega urada potrjeno dokazilo, da je prosilec obrt ali trgovino samostojno izvrševal, da sedaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog oziroma, da je prosilec onemogla uboga vdova bivšega samostojnega obrtnika ali trgovca.

Iščejo se potomci po Šimunu Grivičiču, Edvardu Mataseku in Mariji Zimma, katera trojica je živela za časa svetovne vojne v Egiptu. Potomci naj blagovolijo svoje naslove naznaniti trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Izdajatelj konzorcij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Obrtni koledar!

Trgovci, obrtniki in industrijalci!

Obrtni koledar I. 1922

izide v nekaj dneh z jako bogato informativno vsebino za trgovce, obrtnike in industrijalce.

Navodila o davčnih zadevah. Uredba o davku na poslovnii promet. Delokrog trgovskih in obrtniških zbornic. Zakon o izvozu in izvoznih carinah. Izvozna tarifa. Uvozna carinska tarifa. Carine prosti uvoz potrebščin za industrijce in obrtnike s tozadevnimi pojasnili. Vsi podatki državnih in avtonomnih uradov itd. itd.

Natančnejšo vsebino priobčimo prihodnjič!

Koledar se bo razposlal vsem našim naročnikom po poštnem povzetju za 7 dinarjev s poštnino vred.

Obrtni koledar!

Obrotna banka v Ljubljani

Kongresni trg 4.

Telefon št. 508.

Poštno-črk. urad

št. 12.051.

13, 23—22

daje kredite v obrtne svrhe, po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun obrestuje s

4%

od dne vloge do dne dviga.

Pravi malinovec

se vedno dobiva po najnižjih dnevnih cenah pri 30, 14—11

Potnik Srečko, Ljubljana, Metelkova ulica, blizu Belgijske vojašnice.

Istotam se dobijo ekstraktivni izdelki za sodavičarje.

M. KUŠTRIN

LJUBLJANA

DUNAJSKA C. 20. — TELF. 470.

PODR. MARIBOR

JURČIČEVA ULICA 9

PRIPOROČA
PNEVMATIKE ZA AUTO
IN KOLESA, TER VSAKE VRSTE
GUMIJEVIH PREDMETOV, ISOLIRANE ŽICE
ZA ELEKTRIČNO NAPELJAVO IN ELEKTROTEH-
NIČNI MATERIJAL PO NAJNIŽJIH DNEVNIH CENAH ! ! ! !